pilą. Kiek geriau buvo išlikę tik jo PR ir ŠV pakraščiai. Jo skersmuo - 16 m, išlikusios ŠV dalies aukštis - 0,88 m, bet pilkapio būta aukštesnio. Piltas iš geltono smėlio. Sampile daug angliukų. Nuėmus sampilo liekanas, ant pagrindo išryškėjo 0,07-0,09 m storio degėsių sluoksnelis, ryškiausias PR pilkapio dalyje. Visame tirtame plote rasta išbarstytų smulkių sudegusių kaulų fragmentų.

Ardant sampilą, dalis smėlio buvo suverstaant jo pakraščių. Pilkapio ŠV dalyje išverstame smėlyje, 0,3 m gylyje, rastas žalvarinis įvijinis žiedas platesne centrine apvija ir kito įvijinio žiedo liekanos. Matyt, kapas ar keli kapai buvo pilkapio sampile, ir, jį ardant, apdegę kaulų fragmentai ir daiktai išmėtyti visoje pilkapio teritorijoje.

Tyrinėjimai rodo, kad pilkapyje buvo palaidotas sudegintas mirusysis ar mirusieji (kapų skaičiaus nustatyti nepavyko). Ištirtąjį pilkapį tenka datuoti VIII-XII a. ir skirti lietuvių gentims.

Valdas Steponaitis

PADUOBĖS-ŠALTALIŪNĖS III PILKAPIAI

Paduobės-Šaltaliūnės III (Švenčionių raj., Švenčionėlių apyl.) pilkapiai yra apie 2 km į PV nuo Švenčionėlių, kairiajame Žeimenos krante ir abipus geležinkelio Vilnius-Daugpilis. Išliko 56 pilkapiai. Jų sampilai yra gana arti vienas kito, 7-24 m skersmens ir 0,3-1,8 m aukščio, apaugę medžiais. . 1971 m. Paduobės-Šaltaliūnės pilkapius žvalgė MA II, o 1987 m. rudenį MMT archeologai. Pastarosios ekspedicijos metu pastebėta, kad dalis pilkapių, esančių ant Žeimenos skardžio, griūna į upę.

1987 m. spalio mėn. Lietuvos TSR istorijos ir etnografijos muziejus ištyrė vieną ardomą pilkapį ties upės posūkiu, apie 150 m į V nuo geležinkelio. Jis buvo 15 m skersmens, 1,4 m aukščio, su jį su-

pusio griovio liekanomis. ŠV pilkapio dalis buvo nugriuvusi į upę, išlikusi dalis keliose vietose perkasta duobėmis. Ant jo augo 6 dideli medžiai.

Tiriant pilkapį, nustatyta, kad jis piltas du kartus. Ankstyvasis pilkapis - su akmenų vainiku ir 3 sudegintų mirusiųjų kapais. Vėliau virš jo iš šviesesnio smėlio supiltas antrasis sampilas ir apjuostas 0,5-0,6 m gylio ir 0,8-1,1 m pločio grioviu. Šis antrą kartą pilto smėlio sluoksnis P pusėje buvo tik 0,15-0,20 m storio, o ŠV dalyje siekė apie 1 m. Matyt, pilkapis buvo nupustytas į ŠV pusę. Beveik jo centre, 68 cm gylyje, įkastas į ankstyvąjį rastas sudeginto žmogaus kapas Nr. 1 (kaulus ištyrė prof. G. Česnys ir R. Jankauskas) be įkapių.

Ankstyvasis pilkapis galėjo būti apie 1,1m aukščio ir 12-13 m skersmens, su akmenų vainiku. Vainikas krautas iš vidutinio dydžio akmenų (0,23x 0,19x0,14 m, 0,30x0,21x0,18 m, 0,42x0,28x0,25 m), jie sudėti viena eile ant pilkapio pagrindo. Geriausiai vainikas išliko PR ir PV pilkapio dalyje, kitose vietose išliko tik paskiri akmenys.

Sampile 0,75-0,93 m gylyje aptikta 3 sudegintų žmonių kapai. Kape Nr. 2 sudeginti suaugusio žmogaus ir keli nenustatyto gyvulio kaulai buvo išbarstyti pilkapio centre 2,5x2,2 m dydžio plote, su nedideliu degėsių kiekiu. 0,4 m į PR buvo kapas Nr. 3. Jame rasti sudeginti suaugusio žmogaus kaulai, žalvarinės įvijos iš 0,6 cm pločio juostelės ir neaiškios paskirties geležinio dirbinėlio fragmentai. 1,4 m į PR nuo kapo Nr. 2 rastas vaiko kapas Nr. 4. Kauliukai bei deformuotos nuo karščio įkapės - žalvarinė lygiu lankeliu smailėjančiais galais antkaklė bei žalvarinė įvijėlė. Kauliukai supilti į 0,33x0,24 m dydžio krūvelę su nedideliu kiekiu degėsių. Be vaiko kaulų, kape taip pat rasta keli nenustatyto gyvulio kauliukai.

Tokia pilkapio struktūra leidžia pasekti pilkapių pylimo Rytų Lietuvoje eigą, nors pagal radinius negalima jų tiksliau datuoti.

Pilkapio sampile, jo P dalyje, rasta keliasdešimt

titnaginių nuoskalų, skelčių ir keletas dirbinių bei viena nedidelė lipdytos keramikos šukė. Matyt, kad šalia buvo akmens amžiaus gyvenvietė, iš kurios šie radiniai ir pateko į pilkapio sampilą. Po sampilu, P dalyje, atsidengė 15-20 cm storio kultūrinis sluoksnis. Ištirtame plote aptiktas vienas židinys 1,43 m gylyje. Jis nedidelis, pailgas, 46x80 cm dydžio, iki 15 cm gylio. Židinyje buvo angliukų, keli titnagėliai. Pilkapio sampile ir po juo buvusiame kultūriniame sluoksnyje surinkti 348 titnaginiai radiniai: nuoskalos (63,5 %), skeltės (13 %), dirbiniai (19,5 %) bei skaldytiniai (4 %). Nuoskalos ir skeltės dažniau smulkios ir vidutinio dydžio. Gausiausią titnaginių dirbinių dalį sudarė gremžtukai (9 vnt.). Jie smulkūs, netaisyklingų formų (išskyrus 2) daugiausia padaryti iš nuoskalų. Nemažai gremžtukų, kombinuotų su granduku, ir vienas - su rėžtuku. Rėžtukai (6) padaryti iš skelčių nulaužtais galais, kampiniai. Taip pat rasta gramdukų, grąžtelis, yla, kaltelis, du įtveriamieji ašmenėliai, peilio (?) fragmentas. Keramikos daugiau nerasta, išskyrus minėtąją šukę. Puodas buvęs lipdytas iš molio masės su organinėmis priemaišomis. Dirbinius būtų galima datuoti viduriniuoju arba vėlyvuoju neolitu.

Eugenijus Svetikas

VINKŠNINIŲ PILKAPIS

Pilkapis buvo Alytaus rajono Daugų apylinkės Vinkšninių kaime, apie 90-100 m į PR nuo Roko Čapliko sodybos, 50 m į P nuo lauko keliuko. 10-15 m spinduliu pilkapį iš V į PR supo miškelis ir pelkė. Pilkapis buvo šienaujamos pievos teritorijoje, o iš ŠV-ŠR jo kraštą siekė dirbamas laukas. 1987 m. Alytaus krašto tyros muziejus pilkapį ištyrė.

Pilkapis ŠP kryptimi - 11 m, VR - 13 m skersmens, aukštis ties centru - 1 m. Jo sampilas buvo